

Val av stöd vid internationellt rättsligt samarbete

Promemoria

RättsPM 2011:8
Områdesansvariga överåklagare
November 2011

ÅKLAGARMYNDIGHETEN

Innehållsförteckning

Bakgrund.....	3
Vägledning.....	4
Direktkontakter.....	4
Europeiska rättsliga nätverket (EJN).....	4
Eurojust.....	4
Europol.....	5

Bakgrund

Denna promemoria syftar till att ge vägledning för åklagare inför kontakter med Eurojust, EJM, Europol och polis- och tullsambandsmän. Vägledningen innebär inte någon begränsning i den rätt till direktkontakter mellan EU-ländernas rättsliga myndigheter som följer av svensk lag och 2000 års EU-konvention om ömsesidig rättslig hjälp i brottmål mellan Europeiska unionens medlemsstater (2000 års EU-konvention om rättslig hjälp).

Europeiska rättsliga nätverket (EJM) är ett nätverk av praktiskt verksamma åklagare och undersökningsdomare inom EU. EJM har kontaktpersoner i bl.a. Kroatien, Island, Norge, Schweiz och Turkiet. Nätverkets syfte är att stödja och förenkla samarbetet mellan brottsutredande myndigheter i alla typer av internationella ärenden. Nätverket kan bl.a. hjälpa till med att få fram rättslig och praktisk information i andra EU-länder; exempelvis om vilka åtgärder som är möjliga i ett annat land och till vem man ska skicka en ansökan.

De svenska kontaktpunkterna finns vid de internationella åklagarkamrarna, Ekobrottsmyndigheten, internationella enheten vid riksåklagarens kansli, samt på BIRS (Justitiedepartementet).

Eurojust har sitt säte i Haag i Nederländerna och har till uppgift att underlätta och förbättra samarbetet och samordningen avseende grov gränsöverskridande brottslighet, framförallt när den är organiserad. Eurojusts verksamhet avser i huvudsak EU, men den omfattar även ett flertal andra länder eftersom organisationen successivt utvecklar samarbete med länder utanför EU. Norge, USA och Kroatien har sambandsåklagare vid Eurojust vars uppdrag baseras på samarbetsavtal. Därutöver har Eurojust samarbetsavtal med Island, Schweiz och Makedonien.

Eurojust består av representanter för alla EU-länder; en nationell medlem, en biträdande nationell medlem och en assisterande nationell medlem. Dessa är vanligtvis åklagare eller undersökningsdomare. Eurojust har en administrativ avdelning som ger stöd till verksamheten, exempelvis i rättsliga frågor och vid behov av sammanträdeslokaler och tolkning etc. Om du behöver hjälp av Eurojust tar du direkt kontakt med någon av de svenska åklagarna som arbetar där.

Europols uppdrag är att samla och analysera kriminalunderrättelseinformation och att i övrigt bistå polisen i brottsutredningar. Det svenska sambandskontoret vid Europol har till uppgift att kanalisera underrättelseinformation till och från Europol och att underlätta samarbete med andra länder som har sambandskontor vid Europol. Förutom EU-länderna har följande länder sambandskontor vid Europol; Albanien, Australien, Canada, Colombia, Island, Kroatien, Norge, Schweiz och USA.

Polisen och Tullen har **sambandsmän** utplacerade på strategiskt viktiga platser runt om i världen, exempelvis Bangkok och Belgrad. Därutöver finns genom det s.k. **PTN-samarbetet** tillgång till ytterligare ett antal sambandsmän som placerats ut från Norge och Danmark. Uppgift om var sambandsmännen är placerade finns i Telekatalogen för polis- och åklagarväsendena.

Vägledning

Direktkontakter

Svensk lagstiftning och 2000 års EU-konvention om rättslig hjälp ger åklagare rätt att ta direktkontakt med behöriga företrädare för andra EU-länders rättsliga myndigheter. Om åklagaren kan identifiera mottagaren i det andra landet och det i övrigt finns förutsättningar för ett direkt samarbete bör denna möjlighet utnyttjas i första hand. Vid behov kan EJM hjälpa till att identifiera rätt mottagare, utreda de rättsliga förutsättningarna och också hjälpa till vid språkproblem.

Europeiska rättsliga nätverket (EJM)

EJM bör användas i följande situationer

- Förfrågningar om förutsättningar för att få bistånd från ett annat land i ett specifikt ärende.
- Förfrågningar om var en ansökan om rättslig hjälp, en europeisk arresteringsorder e.t.c. ska skickas.
- Information om gällande rätt i ett annat EU-land.
- Vid behov av rådgivning för att lösa rättsliga problem.

Åklagaren kan antingen kontakta någon av de svenska EJM-kontaktpunkterna eller en kontaktpunkt i det land som är aktuellt i ärendet. Närmare information om kontaktpunkterna finns på Rånet (Brott&Straff/Internationellt samarbete/EJM). På EJM:s hemsida – www.ejm-crimjust.europa.eu/ejm/ finns också information om adresser m.m.

Eurojust

Eurojusts mandat omfattar allvarlig gränsöverskridande brottslighet, särskilt när den är organiserad. Om brottet betecknas som grovt enligt svensk rätt omfattas det som regel av Eurojusts mandat. Detsamma gäller brott av lägre svårhetsgrad om det rör sig om systematiska eller organiserade brott.

Eurojust bör användas i följande situationer.

- Vid behov av samordning av förundersökningar och åtal i flera länder.
- Vid behov av samordning och planering av åtgärder som måste vidtas i flera länder samtidigt.
- Ärenden som gäller inrättande, samarbete eller finansiering av gemensamma utredningsgrupper (JIT).
- Vid behov av bistånd i brådskande fall – även i bilaterala ärenden. Detta kan exempelvis vara fallet då en eller flera misstänkta är frihetsberövade eller då det finns behov av att verkställa tvångsmedel i annat land med kort varsel (kontrollerad leverans,

telefonavlyssning, husrannsakan, frysningsbeslut etc.) eller om det finns risk för att en tidsfrist överskrids i ett ärende som gäller en europeisk arresteringsorder.

- Då en ansökan om exempelvis rättslig hjälp inte har verkställts inom önskvärd tid och andra kanaler, såsom direktkontakter eller EJN, inte visat sig verkningsfulla.
- Vid komplikationer vid handläggning av en europeisk arresteringsorder, exempelvis när det behövs kompletterande information, när det uppstått dröjsmål eller problem vid verkställigheten. Eurojust bistår i dessa ärenden, även om brottet i sig inte är tillräckligt allvarligt för att rymmas inom Eurojusts mandat.
- Vid jurisdiktionskonflikter, exempelvis när två eller flera länder inte kunnat komma överens om var lagföringen ska ske eller vill lagföra samma brott.
- Vid ansökningar om rättslig hjälp som kan befaras bli komplicerade eller som rör känsliga ärenden kan Eurojust kontaktas även om ärendet är bilateralt och icke brådskande. Som exempel på denna typ av ärenden kan nämnas framställningar till länder med invecklad lagstiftning avseende skattebrott eller vid korruptionsärenden.
- Förfrågningar om gällande rätt av mer komplicerad art som kan kräva en mer ingående analys och diskussion mellan parterna.

Vid behov av bistånd från Eurojust kontaktar åklagaren det svenska kontoret i Haag direkt.

Polis- och tullsambandsmän kan bistå på olika sätt i internationella ärenden, exempelvis genom att vidarebefordra ett ärende till rätt mottagare eller följa upp verkställandet av en ansökan. Sambandsmännen kan även i övrigt hjälpa till med att hämta in och lämna information.

Europol

Det svenska sambandskontoret på Europol kan användas för i stort sett samma arbetsuppgifter som utförs av polis- och tullsambandsmännen. Det bör emellertid understrykas att underlättande av rättsligt samarbete, såsom framställningar om rättslig hjälp, i regel bör ske genom Eurojust. Om Europol anlitas bör åklagaren se till att det svenska kontoret vid Eurojust informeras om detta.

Det faktum att ett ärende anhängiggjorts vid Eurojust utesluter inte att Europol också engageras. Det kan t.ex. röra sig om erhållande av information från Europols analysfiler (s.k. AWF:er) eller biträde av det svenska sambandskontoret inför en kontrollerad leverans.